

De toekomst van de IJMOND

Groen Staal, Nieuwe Groene Stad...?

Punt van discussie, maar op de lange termijn sowieso:

Drievoudige KRIMP

Hoe zou productie van zogeheten 'groen staal' in een nieuwe, duurzame industriepolitiek kunnen passen? Is er hier in het vanouds zo mercantilistisch gerichte Hollandse kapitalisme ooit wel serieus sprake geweest van industriepolitiek op eigen kracht? En hoe denkt de Hollandse koopman, te elfder ure bekeerd tot duurzame nijverheid, zich gezien zijn voorgeschiedenis dan te voorkomen dat hij zich op het 21^e-eeuwse Europese front bijvoorbeeld niet laat vermalen in de rivaliteit tussen Duitse en Franse staalgiganten? Of moet de Hollandse koopman nu juist op zoek gaan naar bondgenoten buiten het eigen continent of reeds in die richting her en der ingeslagen weg verder gaan - wie zei daar Tata?

Óf moeten we in het geval van de IJmond maar 'gewoon' accepteren een speelbal der geschiedenis te zijn, op zijn gunstigst als groen en in ieder geval niet verder vergiftigd uitloopgebied voor Groot Amsterdam? Een Nieuwe Groene Stad- 'Havenstad IJpoort' - waar ooit de pastorale idylle van de duinvallei van de Breesaap was?

Misschien wel niets van dat al. Wie hier een even realistisch als radicaal langetermijn-perspectief wil schetsen moet durven uit te gaan van drievoudige krimp: krimp om hydrologische redenen van het economisch te exploiteren land, krimp van de bevolkingsomvang en economisch krimp - geheel in de geest van deze site. Dus: waarom zouden nieuwe industrie en nieuwe verstedelijking eigenlijk nu juist in de Randstad plaats moeten vinden?

Én zouden we daarbij niet tegelijk beter kunnen mikken op kleinschalig gestructureerde innovatieve productiesectoren waarin Nederland al een voorsprong bezit en die fijnmaziger en daarmee beter te richten ruimtelijke spreiding van de industriecomplexen mogelijk maken. Niet onverstandig in een land dat moet woekeren met zijn ruimte. Maar dat sluit selectieve ontwikkeling van een beperkt aantal even duurzame als grootschalige industriecomplexen niet uit. Ook in de toekomst blijft staal nodig, al is het maar voor onze 21e-eeuwse windmolens.

=Een faire kans voor de optie van 'Groen Staal' !

Tata- die vier letters staan in Nederland inmiddels voor het zwartste van het zwartste op ecologisch en duurzaamheidsgebied. En het staalbedrijf in de IJmond is bovendien niet alleen op stikstofgebied een piekbelaster, daarnaast is het ook nog een kampioen bedreiger van de volksgezondheid. Logisch dat in de meeste media betrekkelijk weinig geluiden te bespeuren zijn waarbij oog is voor de duurzame productie van staal. Iets meer serieuze aandacht in deze richting is voor een deugdelijke meningsvorming in dit verband daarom beslist geen overbodige luxe. De optie voor "Groen Staal" zoals bepleit en inmiddels terdege onderzocht door de vakbond (FNV Metaal) is technisch zeer wel haalbaar [1], maar geo-economisch en geopolitiek een stuk lastiger verhaal. Een aantal beren op het pad passeerden in de inleiding al de revue, waarbij de structureel historische zwakte van de Nederlandse vakbeweging als extra verzwarende factor evenmin onvermeld mag blijven. Des te verheugender te constateren is het dat het de FNV gelukt in haar streven naar groen staal de milieubeweging tot bondgenoot te maken [2]. Maar het is natuurlijk geen bondgenootschap tegen elke prijs, koste wat kost, zeker niet van de kant van de milieubeweging. Om die hele inzet op "groene staal" voor het brede publiek geloofwaardig te kunnen houden is het van levensbelang om op korte termijn staalbedrijf en regering tot concrete concessies te dwingen die direct effect sorteren, bij voorkeur op het gebied van de volksgezondheid. Met het stellen van bijvoorbeeld de eis voor de sluiting van de inmiddels berucht vervuilende "cokesfabriek 2" op het Hoogoventerrein wordt de machthebbers de wacht aangezegd, kan duidelijk worden hoe serieus de voor de Bühne vroom beleden bereidheid tot groen staal bij Tata en in Het Torentje echt is. Maar voor een verbreding van het groenestaal-front is meer nodig.

= Nieuwe Groene Stad - te gretige vlucht vooruit van het ruimtelijke ontwerperswereldje

Veel meer nodig inderdaad, niet alleen in de verbreding, maar ook in de verdieping van het front. Tot die verdieping hoort óók het ontwikkelen van "Plan B": wat te doen als alle inspanningen voor groen staal uiteindelijk vergeefs blijken te zijn? Dat iets anders dan nu al het hoofd in de schoot te werpen, zoals de ruimtelijk ontwerpers lijken te doen die aan het woord kwamen in een artikel van de sociaalgeografe Floor Milikowski in De Groene Amsterdammer [3]. Zij ging te rade bij de architect en projectontwikkelaar Pieter van Duijn die al een complete stad ontwierp van voor 105.000 [!] inwoners in 40.000 [!] woningen met werk voor 45.000 [!] mensen op de plek waar nu nog het uitgestrekte bedrijvencomplex van Tata staat. Waar die 45.000 arbeidsplaatsen dan wel vandaan moeten komen? Van Duijn en met hem Wouter Veldhuis, Rijksadviseur voor de fysieke woonomgeving en directeur van het Amsterdamse stedenbouwkundig bureau MUST [4], wijst in dit verband nogal gemakzuchtig naar de enorme economische dynamiek van de Metropoolregio Amsterdam die ervoor zou zorgen dat de bomen tot in de hemel zouden kunnen groeien. Dat kan zo misschien het geval zijn voor nabije toekomst, voor de langere termijn is dat op zijn minst twijfelachtig. We zouden niet alleen voor de lange termijn, maar al de komende decennia minstens zo serieus rekening moeten gaan houden met een spectaculaire teruggang van de wereldhandel met vooral effecten op wereldzeehavens als Rotterdam en Amsterdam. Toentertijd, zo'n vijf jaar geleden, werd de opkomst van de D3-printing als belangrijke factor voor de terugkeer van de maakindustrie in Europa genoemd [5], nadien hebben Coronacrisis en Oekraïne-oorlog de waarschijnlijkheid van die tendens eerder versterkt dan verminderd. Een motief om desondanks vast te houden aan de groeipotenties is in de visie van Van Duijn, Veldhuis alsook Milikowski gelegen in de blijvende logistieke kwaliteiten van de locatie. Veldhuis: 'Deze plek heeft een enorme netwerkkwaliteit', zegt hij. 'De nieuwe zeesluis en het Noordzeekanaal, een energieknooppunt, de haven voor de sluis, een eigen spoorverbinding, de waterstoffabriek die de komende jaren wordt gebouwd. Wat wil je nog meer?' Ach, dat zijn evengoed argumenten die pleiten de locatie te bestemmen tot productieplaats

voor groen staal. Waar het hier echter om gaat of de nu volop aanwezige demografische en economische groei en dynamiek hier in de noordvleugel van de Randstad zich ook op de langere termijn voldoende zal doorzetten, voldoende bijvoorbeeld verloren banen na de sluiting van de hoogovens blijvend te kunnen compenseren. Hoe reëel is dat, en niet alleen reëel maar ook vooral: ook nastrevenswaardig vanuit ecologisch, hydrologisch, demografisch, sociaal-economisch en cultureel oogpunt? En daarmee raken we aan het centrale paradigma van deze site: de noodzaak en haalbaarheid van drievoudige krimp [6] - of degrowth -: krimp de van bevolkingsomvang, krimp van niet door wateroverlast of -tekort geplaagd land én krimp van de economie.

=De ruimtelijke consequenties van drievoudige 'Degrowth' op de lange termijn

De plannen voor opnieuw een flinke woningbouwopgave *boven op* de al aanwezige forse woningvoorraad in een toch al overbevolkte IJmond staat in alle opzichten haaks op onze opgave van drievoudige krimp in Nederland. Nog meer volk en huizen in Randstad Holland is vanuit hydrografisch oogpunt uitgesproken ongewenst. De opgave voor de rest van de eeuw is hier juist volk en huizen beter te spreiden, verder landinwaarts in waterstaatkundig minder preciaire locaties om zo de effecten van de klimaatverandering voor te kunnen zijn. Om de oorzaken van de klimaatverandering op zijn minst te kunnen afremmen is technische innovatie alleen niet genoeg, dan zal de hele economie moeten krimpen, inclusief de aanpassing van het bijbehorende consumptiepatroon. De derde krimp, die van de bevolkingsomvang, is in Europa al ingezet en zal ook wereldwijd vóór het midden van de eeuw doorzetten, zo luiden de meest recente prognoses [7]. Dat juist Nederland binnen Europa juist een steile demografische groeier is, vindt zijn oorzaak in onze grootschalige inzet van laag gekwalificeerde slecht betaalde arbeid, waarbij wij de arbeiders op grote schaal vanbuiten onze landsgrenzen halen. Ook hier, op economisch-demografische vlak, hebben we dus de opgave de scheefgroei te doorbreken.

Kortom, met dit in het achterhoofd zouden we ons dus de in menige kring heel onwenselijk geachte maar daarom niet minder dringende vraag moeten stellen waarom industrialisering en verstedelijking nog wel langer vooral in de Randstad plaats zouden moeten vinden. De landinwaartse verschuiving van volk, huizen en economie wordt de rest van de eeuw de centrale ruimtelijke opgave voor Nederland. Natuurlijk kunnen en moeten we daarbij ook gebruik maken van allerhande innovaties die kleinschalige structuren en patronen mogelijk maken, waardoor ook industrie en woningbouw gericht ingezet kunnen worden - geen overbodige luxe in een land dat moet woekeren met zijn ruimte. Dat hoeft overigens selectieve ontwikkeling van een beperkt aantal even duurzame als grootschalige industriecomplexen niet uit te sluiten. Ook in de toekomst blijft staal nodig, al is het maar voor onze 21e-eeuwse windmolens.

Maar bij dit alles kunnen we natuurlijk nimmer de kern van onze opgave ontlopen: economische krimp, degrowth – om te beginnen als afzien van het vaak bij nader inzien oppervlakkig gebleken comfort waaraan we zo gewend zijn geraakt, als ... offer! Een woord dat heden ten dage ten onrechte stilzwijgend taboe is verklaard.....

NOTEN

[1]

FNV Metaal, *Groen Staal – Een plan voor het klimaat, een schonere IJmond en werkgelegenheid* Amsterdam [Stichting FNV Pers] mei 2021, zie:

https://www.fnv.nl/cao-sector/metaal/cao-tata-steel/fnv-bij-tata-steel/groen-staal?utm_term=&utm_campaign=&utm_source=adwords&utm_medium=ppc&hsa_acc=4981324223&hsa_cam=16254367089&hsa_grp=&hsa_ad=&hsa_src=x&hsa_tgt=&hsa_kw=&hsa_mt=&hsa_net=adwords&hsa_ver=3&gclid=Cj0KCCQjwu-KiBhCsARIsAPztUF33DkrLNwIEb-J4F3uPTTrJ111RowkHsKb00P1WuVyDO_o5_4jWaeZwaAIC3EALw_wcB

<https://www.fnv.nl/getmedia/1b1ce2e4-0530-442f-9d96-386f16a4e53d/Visie-voor-Tata-Steel-FNV-Metaal-Groen-Staal.pdf>

Over de mogelijke bouw een speciale walsenrij voor de productie van bladen voor windturbines:
Roel Berghuis, **Tata Steel Nederland moet investeren in een speciale walsenrij die windmolens gaat produceren** In *Joop* 19 augustus 2022; zie link:

https://www.bnnvara.nl/joop/personen/b/roel_berghuis-1

Vandezelfde auteur dit artikel: **De toekomst van werk in de zware industrie- Reactie** [op het manifest van de wetenschappelijk bureaus van GL en PvdA over dast onderwerp] In: **De Helling** 10 februari 2023, zie link:

<https://www.wetenschappelijkbureaugroenlinks.nl/artikelen/reactie-de-toekomst-van-werk-de-zware-industrie?fbclid=IwAR1uFJSerytSm5orSjIDUqLjanl0tTXcgzEblfCVpR3Z-3Wzv8fvyZfmp8A>

[2]

FNV en Milieudefensie: Werknemers kunnen een rol sleutelspelen in klimaatbeleid bedrijven Persbericht van 32 januari 2023, zie link:

<https://pers.milieudefensie.nl/read/1080/fnv-en-milieudefensie-werknemers-kunnen-sleutelrol-spelen-in-klimaatbeleid-bedrijven>

Bedrijf verduurzamen? Werknemers aan zet! Website van FNV i.s.m. Milieudefensie, zie: <https://www.fnv.nl/acties/duurzame-werkvloer#/>

[3]

Floor Milikowski, **Plannen voor na Tatasteel - Een stuk grond op een unieke locatie** In: **De Groene**

Amsterdammer 1 maart 2023, zie link: <https://www.groene.nl/artikel/een-stuk-grond-op-een-unique-locatie>

[4]

Het stedenbouwkundige bureau MUST, nimmer te beroerd om de knuppel in het planologische hoenderhok te werpen, stond indertijd in 2006 ook mede aan de wieg van dubbelkrimp.nl. Wij waren betrokken bij MUST-krimpprojecten als: **Take Care – Wildontginning veenkolonieën** [2005] en **Vrijstadparkstad . Het park, de stad en het zilver (Krimpstad Parkstad Limburg)** (mei 2008); zie: <http://www.dubbelkrimp.nl/archief/>

[5]

Hoe leefbaar wordt de smart city? 3D-printing en de Waaiersstad In: **Dubbelkrimp** , Kwartaaljournaal winter 2017-2018, zie: <http://www.dubbelkrimp.nl/archief/> en:

<http://www.dubbelkrimp.nl/downloads/winter-2018/BerichtenDigiruimtelijkfrontWinter201718.pdf>

En dan met name dit artikel daaruit: Raoul Leering/ Jin Huang, **3D-printing : a threat to global trade - Locally printed goods could cut trade by 40%** Amsterdam [ING] 2017. Zie ook link:

https://www.ing.nl/media/ING_EBZ_3d-printing_tcm162-131996.pdf

[6]

De eerste keer op deze site dat drievoudige – toen nog driedubbele genaamd - krimp ter sprake kwam was in het artikel : **Structurele overcapaciteit door driedubbele krimp** Redactioneel in het winterkwartaaljournaal van 2012, zie: <http://www.dubbelkrimp.nl/archief/> en: <http://www.dubbelkrimp.nl/downloads/structurele-overcapaciteit-door-driedubbele-krimp.pdf>

[7]

Laura Wisman, **De wereldbevolking slinkt mogelijk na 2040, volgens de Club van Rome** In: **NRC** van 38 maart 2023, zie link:

https://www.nrc.nl/nieuws/2023/03/28/de-wereldbevolking-gaat-slinken-na-2040-volgens-de-club-van-rome-a4160709?fbclid=IwAR3EIFZu7_QwR9pFrIrtAzuWhH4jlqcf9RTXmG8agPDkVMW8w_kl3587qc#/krant/2023/03/29/#102

